

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

10 באוגוסט 2020

1356

כ' באב התש"ף

עמוד

הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 18 והוראת שעה) (מניעת אלימות כלכלית).
התש"ף-2020.....650

**הצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 18 והוראת שעה)
(מניעת אלימות כלכלית), התש"ף-2020**

הוספה כותרת 1. בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 (להלן – החוק העיקרי), לפני סעיף 1 פרק א' תבוא הכותרת –

ד ב ר י ה ס ב ר

Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence (להלן – האמנה). המכונה גם "אמנת איסטנבול" שמדינת ישראל בוחנת את אפשרות ההצטרפות אליה. האמנה נועדה להעניק הגנה משמעותית ומקיפה לנשים מפני כל צורה של אלימות נגדן, ובכלל זה אלימות כלכלית. האמנה מגדירה "אלימות במשפחה" ככוללת כל מעשה של אלימות גופנית, מינית, נפשית או כלכלית שנעשה בתוך המשפחה, בתוך הבית או בין בני זוג. מעשה אלימות על פי האמנה כולל בתוכו גם איום למעשה אלימות או מעשה כפייה.

החוק המוצע מבקש לקדם ולהגן על הזכות לחיים חופשיים מאלימות, וקביעת אלימות כלכלית כעוולה אזרחית ויצירת צו ייחודי למניעתה, כפי שמוצע, תואמות את דרישות האמנה לנקוט בזהירות הנדרשת ("due diligence") למניעת מעשי אלימות ולספק לקורבנות האלימות תרופות נאותות נגד מי שנוקט באלימות על צורתיה.

כאמור לעיל, המטרה העיקרית של החוק המוצע היא לתת מענה לבן זוג שננקטת כלפיו אלימות כלכלית בתוך מערכת היחסים הזוגית לפי המאפיינים הקשורים למערכת הזו, ואולם כדי לסייע בטיפול באלימות כלכלית במסגרת מערכות יחסים אחרות בתוך המשפחה, מוצע לתת מענה גם לבן משפחה שאינו בן זוג (להלן – בן משפחה אחר) שננקטת כלפיו אלימות, ובלבד שמדובר באלימות כלכלית המתבטאת באחת מההתנהגויות שהוגדרו כאלימות כלכלית.

יובהר כי הצעה זו אינה בהכרח נותנת מענה להליכים אחרים אשר מתנהלים כלפי בן הזוג שכלפיו ננקטה האלימות הכלכלית, למשל הליכי עיקול או הוצאה לפועל, בשל מי שנקט אלימות כלכלית.

ההוראות המוצעות בחוק זה יחולו על בתי דין דתיים לגבי צדדים שבעניינם הוא מוסמך לדון, וכן בית משפט לעניני משפחה ובית משפט שלום, כאמור בהגדרת "בית משפט" בחוק.

סעיף 1 למען הבהירות מוצע ליצור בחוק הקיים חלוקה לפרקים לפי כותרות. כך מוצע להוסיף כותרת לפני סעיף ההגדרות וליצור פרק שעניינו הגדרות.

בלוי המטרה העיקרית של החוק המוצע היא לתת מענה לבן זוג שננקטת כלפיו "אלימות כלכלית" בתוך מערכת היחסים הזוגית.

האלימות המתרחשת במסגרת יחסים בין בני זוג אינה מתמצה אך ורק בביטויים התנהגותיים אלימים ברמה הפיזית. אלימות יכולה לבוא לידי ביטוי בהתנהגויות נוספות, פוגעניות לא פחות, שאופיין מילולי, נפשי, רגשי וחרבתי. ביטוי התנהגותי נוסף בעל היבטים פוגעניים ואלימים הוא בפן הכלכלי. אלימות הנושאת אופי כלכלי כלפי בן זוג עלולה להיות קשה לא פחות מסוגי אלימות אחרים, והיא מתקיימת לעתים לצד התנהגויות אלימות נוספות ואף יכולה להתקיים במסגרת יחסי בני הזוג באופן עצמאי.

החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 (להלן – החוק), נותן מענה למי שננקטה כלפיו אלימות כמפורט בסעיף 3 לחוק על ידי בן משפחתו. ניתן לראות בסעיף 3(ג) לחוק, כמתייחס, בין השאר, למי שננקטה כלפיו אלימות הנושאת אופי כלכלי המתבטאת בהתעללות נפשית מתמשכת או בהתנהגות אחרת שאינה מאפשרת לו ניהול סביר ותקין של חייו.

הכלי הקיים כיום לבית המשפט לפי סעיף 2 לחוק הוא מתן צו הגנה כלפי מי שננקטה כלפיו אלימות כמפורט בחוק, האוסר על אדם להיכנס לדירה שבה מתגורר בן משפחתו או להימצא במרחק מסוים מאותה דירה, להטריד את בן משפחתו בכל דרך ובכל מקום, לפעול בכל דרך המונעת או מקשה את השימוש בנכס המשמש כדין את בן משפחתו.

מוצע לתקן את החוק כך שיובהר בו מהי אלימות כלכלית ובמה היא מתבטאת, וכן כך שהוא ייתן מענה ייחודי למי שננקטה כלפיו אלימות כלכלית, באופן שיקבע בו כי בית המשפט יהיה רשאי לתת צו למניעת אלימות כלכלית המורה על הפסקת האלימות הכלכלית, הכולל כפי שיפורט בהמשך. עוד מוצע לקבוע שנקיטת אלימות כלכלית תהווה עוולה אזרחית אשר יהיה ניתן לתבוע בגינה בניזיקין, ובכך החוק המוצע ייתן מענה נוסף למי שננקטה כלפיו אלימות כלכלית.

הצורך ליצור כלים להתמודדות עם אלימות כלכלית כלפי בן זוג מוצא ביטוי באמנה ייעודית של מועצת אירופה בדבר מניעה ומאבק באלימות נגד נשים ואלימות במשפחה

¹ ס"ח התשנ"א, עמ' 138; התשע"ח, עמ' 115.

"פרק א': הגדרות".

2. בסעיף 1 לחוק העיקרי, אחרי ההגדרה "חסר ישע" יבוא: "נכס" – מקרקעין, מיטלטלין, זכויות ובכלל זה כספים.¹
3. לפני סעיף 2 לחוק העיקרי תבוא הכותרת:
"פרק ב': בקשה למתן צו הגנה".
4. בסעיף 2(ח1) לחוק העיקרי, המילים "לעניין בן משפחתו" – ימחקו.
5. בסעיף 2א לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
"ב1) על אף האמור בסעיף קטן (ב), בית המשפט רשאי, מטעמים שיירשמו, להורות על מתן התחייבות לקבלת טיפול אף אם לא הוגש לו תסקיר כאמור בסעיף קטן (ב) ובלבד שנוכח כי המחויב על פי צו ההגנה מתאים לטיפול, מסכים ומבין את תנאיו ואת מהותו של הטיפול, וכי קיימת מסגרת לטיפול בו".
6. בסעיף 3 לחוק העיקרי, במקום "או על פי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966" יבוא "על פי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966², או על פי חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), התשכ"ט-1969³".
7. לפני סעיף 8 לחוק העיקרי תבוא הכותרת:
"פרק ג': הוראות שונות".
8. תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פרסומו (להלן – יום התחילה).

הוספת כותרת פרק ב'

הוספת כותרת פרק ג'

תחילה

ד ב ר ו ה ס ב ר

במועד מאוחר יותר, לאחר שהוגש לו תסקיר עובד סוציאלי המוסמך לאותו עניין, ולאחר שנוכח כי המחויב על פי צו מסכים לטיפול, מבין את תנאיו ואת מהותו של הטיפול וכי קיימת מסגרת לטיפול בו. מוצע כעת לתת שיקול דעת רחב יותר לבית המשפט, כך שיוכל להורות על התחייבות לקבלת טיפול גם בלא תסקיר עובד סוציאלי כאמור, מטעמים שיירשמו. אפשרות זו נועדה לאפשר לבית המשפט להורות על התחייבות לקבלת טיפול בסמוך למתן צו בלי להמתין לתסקיר עובד סוציאלי, במקרים שאין הוא זקוק או נדרש לכך.

סעיף 6 (תיקון סעיף 3 לחוק) – מוצע לתקן את סעיף 3 לחוק העיקרי ולהוסיף לצד העובדים הסוציאליים המנויים בסעיף זה אשר באפשרותם להגיש בקשה לצו הגנה (עובד סוציאלי שהתמנה על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960, או על פי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966) גם עובד סוציאלי שהתמנה על פי חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), התשכ"ט-1969. הוראה זו נועדה לאפשר גם לעובד סוציאלי זה להגיש בקשה בנוגע לאדם עם מוגבלות שכלית-התפתחותית.

סעיף 7 מוצע להוסיף כותרת לפני סעיף 8 לחוק וליצור פרק שעניינו "הוראות שונות", תחתיו יוכלו סעיפים 8 עד 13 לחוק.

סעיף 8 מוצע לקבוע כי תחילתו של חוק זה היא שישה חודשים מיום פרסומו. זאת כדי לאפשר היערכות

סעיף 2 (תיקון סעיף 1 לחוק) – כיום המונח נכס המופיע בחוק אינו מוגדר. לפי ההגדרה המוצעת, נכס הוא מקרקעין, מיטלטלין, זכויות ובכלל זה כספים. הגדרה כאמור היא הגדרה רחבה אשר משאירה שיקול דעת לבית המשפט לגבי זכויות נוספות שאליהן הוא עשוי להידרש.

סעיף 3 מוצע להוסיף כותרת לפני סעיף 2 לחוק וליצור פרק שעניינו "בקשה למתן צו הגנה", תחתיו יוכלו סעיפים 2 עד 7 לחוק.

סעיף 4 (תיקון סעיף 2(ח1) לחוק) – מוצע למחוק את המילים "לעניין בן משפחתו" כך שבית המשפט אשר דן בבקשה שלפניו, יוכל לתת צו למניעת הטרדה מאיימת, בהתאם להוראות בחוק הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001, ככלל, שמכויות לפי חוק למניעת הטרדה מאיימת ניתנות לבית משפט שלום, ובעניין נפגע שהוא בן משפחה של הפוגע, גם בית המשפט לענייני משפחה ובתי דין דתיים. התיקון המוצע מבקש להשאיר שיקול דעת לבית המשפט המוסמך (בית משפט שלום, בית משפט לענייני משפחה או בית דין דתי) לתת צו למניעת הטרדה מאיימת כלפי כל אדם, או כלפי בן משפחה, בהתאם להוראות חוק למניעת הטרדה מאיימת.

סעיף 5 (תיקון סעיף 2א לחוק) – סעיף 2א לחוק קובע כי בית המשפט רשאי להורות למחויב על פי צו ההגנה לתת התחייבות שיקבל טיפול מגורם שיקבע בית המשפט. בית המשפט רשאי להורות כן עם מתן הצו או

² ס"ח התשכ"ו, עמ' 56.

³ ס"ח התשכ"ט, עמ' 132.

בתקופה שמיום התחילה עד תום 4 שנים מהיום האמור יקראו את החוק העיקרי כך:

- (1) בסעיף 2(ח) לחוק העיקרי, בסופו יקראו: "וכן רשאי לתת גם צו למניעת אלימות כלכלית לפי פרק ב'ו";
- (2) אחרי סעיף 7 לחוק העיקרי יקראו:

"פרק ב'ו: בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית

אלימות כלכלית 7א. בפרק זה, אלימות כלכלית היא (להלן – אלימות כלכלית) –

(1) התנהגות מתמשכת של אדם כלפי בן זוג, תוך הטלת אימה, הפעלת כפייה או הפעלת שליטה עליו, המתבטאת באחת או יותר מאלה:

(א) התנהגות המונעת או מקשה על מימוש התנהלות כלכלית עצמאית של בן הזוג, ובכלל זה על יציאה לעבודה או על פתיחת חשבון בנק;

(ב) התנהגות המונעת או מקשה על שימוש בנכס שיש לבן הזוג זכות בו או גישה אליו, בכלל זה מניעת החזקת כרטיס אשראי או שימוש בו, הסתרת קיומו של נכס כאמור, של פעולה בנוגע אליו או של התחייבות לגביו וכן מניעת גישה למידע על הנכס, על פעולה כאמור או על התחייבות כאמור;

(ג) התנהלות כלכלית המונעת ניהול סביר ותקין של חייו של בן הזוג, בכלל זה בדרך של שליטה על התנהלותו הכלכלית של בן הזוג בחיי היום-יום;

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקה (2)

מוצע להוסיף אחרי סעיף 7 לחוק פרק נוסף שכותרתו "בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית" ותחתיו להוסיף לחוק את סעיפים 7א עד 7ז שיהיו בתוקף לאורך תקופת תוקפה של הוראת השעה.

מוצע להגדיר בסעיף 7א לחוק מהי אלימות כלכלית לצורך פרק זה. מוצע להגדיר אלימות כלכלית כהתנהגות מתמשכת של אדם כלפי בן זוג תוך הטלת אימה, הפעלת כפייה או הפעלת שליטה עליו ובנסיבות שלהלן:

1. התנהגות המונעת או מקשה על מימוש התנהלות כלכלית עצמאית של בן הזוג. למשל על יציאה לעבודה או על פתיחת חשבון בנק;

2. התנהגות המונעת או מקשה על שימוש בנכס שבו יש זכות לבן הזוג או גישה אליו, ובכלל זה מניעת החזקת כרטיס אשראי, הסתרת קיומו של נכס כאמור, של פעולה בנוגע אליו או של התחייבויות לגביו וכן מניעת גישה למידע על הנכס, על פעולה או על התחייבות כאמור;

3. התנהלות כלכלית המונעת ניהול סביר ותקין של חייו של בן הזוג, בכלל זה בדרך של שליטה על התנהלותו הכלכלית של בן הזוג בחיי היום-יום.

של הגורמים העוסקים בנושא לקראת כניסתו של החוק לתוקף, ובכלל זה ביצוע הכשרות מקצועיות הנדרשות לגורמי המקצוע לצורך יישום חוק זה.

סעיף 9 בשל מורכבותו וחדשנותו של נושא האלימות הכלכלית, מוצע לקבוע את ההסדר בעניין הזה כהוראת שעה כך שתקופת תוקפו תהיה מיום התחילה עד תום 4 שנים מהיום האמור (להלן – תקופת תוקפה של הוראת השעה). במהלך התקופה האמורה יהיה ניתן לבצע הערכה לגבי ההיקפים של יישום החוק, יעילות ההסדר במתן מענה להתמודדות עם התנהגות של אלימות כלכלית וכיצד הוא השפיע על מארג היחסים בין בני המשפחה.

לפסקה (1)

מוצע לתקן את סעיף 2(ח) לחוק כך שבתקופת תוקפה של הוראת השעה, נוסף על הרשות שיש לבית המשפט הדין בבקשה למתן צו הגנה לתת צו למניעת הטרדה מאיימת, הוא יהיה רשאי לתת גם צו למניעת אלימות כלכלית לפי פרק ב'ו. בית המשפט יהיה רשאי לעשות כן במסגרת הדין בבקשה למתן צו הגנה, ואף אם לבסוף צו ההגנה עצמו לא ניתן.

(2) התנהגות כאמור בפסקה (1) החלה כלפי בן משפחה שאינו בן זוג.

תחולת פקודת הניזקין 7.ב. נקיטת אלימות כלכלית היא עוולה אזרחית, והוראות פקודת הניזקין [נוסח חדש] יחולו עליה.

7.ג. צו מניעת אלימות כלכלית (א) בית המשפט רשאי לתת צו למניעת אלימות כלכלית, אם ראה כי ננקטה אלימות כזו (להלן – צו למניעת אלימות כלכלית).

(ב) בצו למניעת אלימות כלכלית רשאי בית המשפט להורות לאדם להימנע מלעשות מעשה הנכלל באחת או יותר מההתנהגויות המפורטות בסעיף 7א, לעשות מעשה להפסקת התנהגויות כאמור ובכלל זה להורות לו בצו למסור למי שננקטה כלפיו האלימות הכלכלית את המידע, בנוגע לנכס שיש למי שננקטה כלפיו האלימות כאמור זכות בו וכן להורות לו על סוג המידע שאותו עליו למסור בנוגע לנכס ועל התקופה שלגביה יש לעשות כן.

דברי הסבר

המשפחה שכלפיו ננקטה האלימות הכלכלית. לעניין זה, די כי בית המשפט סבר כי לבן המשפחה האמור יש זכות בנכס ואין הכרח כי הנכס יהיה רשום על שמו של אותו בן משפחה, זאת כדי לאפשר לבית המשפט להשתמש בצו זה הן ככלי לבחינת העילה הנטענת והן בתום הדיון בבקשה, בין אם ניתן צו למניעת אלימות כלכלית ובין אם לאו, ככל שיראה לנכון בנסיבות שלפניו. החליט בית המשפט לתת צו למסירת מידע כאמור, יפרט בצו את סוג המידע שיש למסור ובנוגע לאיזו תקופה נדרש למסור את המידע. סוג המידע לדוגמה יכול להיות פירוט על אודות הנכס עצמו, וכן על השימושים שנעשו בנכס, ובכלל זה חובות. נתן בית המשפט צו כאמור, יפנה בן המשפחה שכלפיו נטען כי ננקטה האלימות לגוף שלו ניתן הצו, בבקשה למסירת מידע כמפורט בצו.

מוצע לאמץ את ההוראות הקיימות לעניין דרישה לערובה בצו הגנה (סעיפים 20ב, 20ג) ו(10) ולקבוע בסעיף קטן (ד) כי בית המשפט יכול לכלול בצו למניעת אלימות כלכלית דרישה לערובה הן לקיומו של הצו והן להתנהגות טובה או כל הוראה אחרת שדרושה לדעתו לצורך הפסקת האלימות הכלכלית. צו זה אף יכול להכיל הוראות בדבר הסידורים הנדרשים כתוצאה ממתן הצו, כלל בית המשפט דרישה למתן ערובה כאמור. יפרט בצו את תנאי הערובה לרבות חילוטה. כמו כן, בית המשפט רשאי, בנימוקים מיוחדים שיפורטו בהחלטתו, להאריך את תקופת תוקפה של ערובה להתנהגות טובה לתקופה שלא תעלה על שנה מיום שיפוג תוקפו של הצו למניעת אלימות כלכלית.

עוד מוצע לקבוע כי אלימות כלכלית היא התנהגות בין בני משפחה אחרים, שבאה לידי ביטוי באחת או יותר מההתנהגויות כאמור מעלה.

מוצע לקבוע בסעיף 7ב כי נקיטת אלימות כלכלית היא עוולה אזרחית שפקודת הניזקין [נוסח חדש] חלה עליה.

בסעיף 7ג, בסעיף קטן (א) מוצע להסמיך את בית המשפט לתת במסגרת החוק "צו למניעת אלימות כלכלית" אם ראה כי התקיימה "אלימות כלכלית" כלפי בן זוג או בן משפחה אחר באחת מהדרכים המפורטות בסעיף 7א. בסעיף קטן (ב) מוצע לקבוע כי בצו למניעת אלימות כלכלית בית המשפט יהיה רשאי להורות לאדם להימנע מלעשות מעשה הנכלל בגדר ההתנהגויות המפורטות בסעיף 7א, לעשות מעשה להפסקת התנהגויות כאמור ובכלל זה למסור מידע למי שננקטה כלפיו האלימות בנוגע לנכס שיש למי שננקטה כלפיו האלימות זכות בו. זכות זו יכולה להיות למשל זכות קניינית או זכות אוכליגטורית, בלא הבחנה על שם מי רשומה הזכות או רשום חשבון הבנק. נוסף על כך, מוצע כי בית המשפט המורה למסור מידע כאמור יורה גם על סוג המידע שאותו יש למסור בנוגע לנכס ועל התקופה שלגביה יש לעשות כן.

כדי לאפשר לבן המשפחה שכלפיו ננקטה האלימות גישה למידע על נכס שיש לו זכות בו, ולשמור על תכלית הצו כצו הנועד למניעת מצבים של אלימות כלכלית כמוגדר בחוק, מוצע בסעיף קטן (ג) לאפשר לבית המשפט הדין בבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית להורות בצו לתאגיד בנקאי או לנותן שירותי תשלום, למסור מידע לבן

⁴ דיני מרינת ישראל, נוסח חדש 10. עמ' 266.

(ג) (1) בית המשפט הדין בבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית רשאי להורות בצו, לאחד או יותר מאלה, למסור, למי שנקטה כלפיו האלימות הכלכלית מידע בנוגע לנכס שבית המשפט סבר כי יש לו בו זכות (להלן בסעיף קטן זה – צו למסירת מידע); צו למסירת מידע יכול להינתן לצורך בחינת הבקשה או בתום הדיון בה, לפי העניין;

(א) לתאגיד בנקאי, כהגדרתו בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981⁵;

(ב) לנותן שירותי תשלום כמשמעותו בחוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019⁶.

(2) החליט בית המשפט לתת צו למסירת מידע, יציין בו מהו סוג המידע שאותו יש למסור ומהי התקופה שלגביה יש למסור את המידע.

(ד) צו למניעת אלימות כלכלית יכול שיכיל גם דרישה לערובה הן לקיומו והן להתנהגות טובה, או כל הוראה אחרת הדרושה, לרעת בית המשפט, להפסקת האלימות הכלכלית, ויכול שיכיל גם הוראות בדבר הסידורים הנדרשים כתוצאה ממתן הצו, ויחולו לעניין זה, הוראות סעיף 2(ג) ו-1(ג) בשינויים המחוייבים.

(ה) צו למניעת אלימות כלכלית לא יכיל הוראה לעניין מזונות, לרבות מזונות זמניים או הוראה בעניין חלוקת הרכוש בין בני זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973⁷ (להלן – חוק יחסי ממון), ולפי הוראות כל דין; לעניין זה, "דין" – לרבות הלכה פסוקה.

מבקש הצו 77. אלה רשאים לפנות לבית משפט בבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית:

- (1) בן משפחה;
- (2) היועץ המשפטי לממשלה או נציגו;
- (3) תובע משטרתי;
- (4) עובד סוציאלי כמשמעותו בסעיף 3.

דברי הסבר

להוראות הדין והפסיקה. ההפרדה בין ההליכים השונים אף נדרשת כדי למנוע שימוש לרעה בהליך של צו למניעת אלימות כלכלית לפתרון הסוגיות האמורות.

מוצע לקבוע בסעיף 77 כי מגיש הבקשה יכול להיות בן משפחה, היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, תובע משטרתי או עובד סוציאלי כמשמעותו בסעיף 3 לחוק, וזאת בדומה לגורמים הרשאים להגיש בקשה למתן צו הגנה כאמור בסעיף 3 לחוק.

מוצע להבהיר בסעיף קטן (ה) כי בצו למניעת אלימות כלכלית לא ניתן לכלול הוראה לעניין מזונות, לרבות מזונות זמניים, או הוראה לעניין חלוקת רכוש לפי חוק יחסי ממון, התשל"ג-1973, ולפי הוראות כל דין לרבות הלכה פסוקה, ובכלל זה חוקת השיתוף. הליך של בקשה לצו למניעת אלימות כלכלית לא נועד לתת מענה לסוגיית המזונות ולסוגיית הזכויות והחובות של כל אחד מבני הזוג ברכוש, ועליהן להתברר במסגרת הליך נפרד, כפי שנעשה עד כה. בית המשפט אשר ידון בסוגיות אלה, ינהג בהתאם

⁵ סי"ח התשמ"א, עמ' 258.

⁶ סי"ח התשע"ט, עמ' 201.

⁷ סי"ח התשל"ג, עמ' 267.

<p>7ה. בית המשפט רשאי למסור למשטרת ישראל הודעה על צו למניעת אלימות כלכלית שניתן לפי פרק זה אם סבר כי יש בנסיבות העניין כדי להוות סיכון לשלומו של מי שננקטה כלפיו האלימות הכלכלית.</p>	<p>הודעה למשטרת ישראל</p>
<p>17. ניתן צו כאמור בפרק זה יחול סעיף 2א בשינויים המחויבים.</p>	<p>התחייבות לקבל טיפול</p>
<p>17. (א) צו למניעת אלימות כלכלית יינתן רק במעמד שני הצדדים, אלא אם כן הוזמן המשיב כדיון ולא התייצב לדיון. (ב) בית המשפט לא ידחה בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית אלא לאחר שנתן למבקש או לבא כוחו הזדמנות להשמיע את טענותיו בעל פה, זולת אם ראה שמתקיימות נסיבות חריגות ומטעמים שיירשמו.</p>	<p>סדרי דין</p>
<p>7ח. תוקפו של צו למניעת אלימות כלכלית לא יעלה על שישה חודשים; בית המשפט רשאי להאריך את תוקפו של הצו מפעם לפעם, ובלבד שהתקופה הכוללת לא תעלה על שנה; ואולם, מנימוקים מיוחדים שיפורטו בהחלטתו, רשאי הוא להאריך את תוקפו של הצו למניעת אלימות כלכלית לתקופה כוללת שלא תעלה על שנה אחת נוספת.</p>	<p>תקופת תוקף</p>

דברי הסבר

לחוק. מוצע לקבוע כי צו למניעת אלימות כלכלית יינתן לאחר קיום דיון במעמד שני הצדדים, אלא אם כן המשיב הוזמן כדיון ולא התייצב לדיון. כמו כן מוצע לקבוע כי בית המשפט לא ידחה בקשה לצו למניעת אלימות כלכלית אלא לאחר שנתן למבקש או לבא כוחו הזדמנות להשמיע את טענותיו בעל פה זולת אם ראה שמתקיימות נסיבות חריגות ומטעמים שיירשמו.

הוראה זו רומה לצו הגנה שניתן לפי סעיף 3(3) לחוק, כאמור בסעיף 4(ג) ו-7(ד) לחוק.

כמו כן מוצע לקבוע בסעיף 7ח כי תוקפו של צו למניעת אלימות כלכלית לא יעלה על שישה חודשים, ובית המשפט יהיה רשאי להאריך את תקופה כוללת שלא תעלה על שנה ואף יהיה רשאי, מנימוקים מיוחדים שיפרט בהחלטתו, להאריך את תקופה כוללת שלא תעלה על שנה אחת נוספת. תוקפו של הצו יהיה אפוא לכל היותר שנתיים. מוצע לקבוע תוקף לצו למניעת אלימות כלכלית בשל ההגבלות או הדרישות המוטלות על בן המשפחה שנקט אלימות כלכלית בצו זה. מכיוון שמדובר בהגבלות או דרישות חמורות פחות מאלה הניתנות במסגרת צו הגנה, מוצע לקבוע את תוקף הצו לשישה חודשים עם אפשרות הארכה כמוצע בסעיף.

על פי המוצע בסעיף 7ה, בית המשפט יהיה רשאי להודיע על הצו למניעת אלימות כלכלית למשטרת ישראל אם סבר כי יש בנסיבות העניין כדי להוות סיכון לשלומו של מי שננקטה כלפיו האלימות הכלכלית.

יובהר כי הפרת צו הגנה למניעת אלימות כלכלית כמוה כהפרת הוראה חוקית, אשר לפי סעיף 287(א) לחוק העונשין, דין המפר הוא מאסר שנתיים או כסירוב לציית לצו בית משפט שחל עליו פקודת ביזיון בית המשפט.

עוד מוצע לקבוע בסעיף 7ו כי בית המשפט יהיה רשאי להורות למחויב על פי צו למניעת אלימות כלכלית לתת התחייבות שיקבל טיפול מגורם שיקבע בית המשפט, וזאת לאחר שהתקיימו התנאים שנקבעו בחוק לגבי התחייבות לקבלת טיפול במסגרת צו הגנה כאמור בסעיף 2א (להורות כאמור עם מתן הצו או במועד מאוחר יותר, לאחר שהוגש לו תסקיר או גם אם לא הוגש מטעמים שיירשמו, לאחר שנוכח כי המחויב על פי צו למניעת אלימות כלכלית מתאים לטיפול, מסכים ומבין את תנאיו ואת מהותו של הטיפול וכי קיימת מסגרת לטיפול בו).

בסעיף 7ז מוצע לקבוע סדרי דין לעניין דיון בבקשה למתן הצו. לעניין סדרי דין נוספים, יודגש כי לשר המשפטים סמכות להתקין תקנות לביצוע החוק בהתאם לסעיף 13

77. לצורך החלטה בבקשה למתן צו אלימות כלכלית לפי פרק זה, רשאי בית המשפט לצוות על עובר סוציאלי כמשמעותו בסעיף 3 להכין תסקיר בכתב על ההיבטים הסוציאליים הנוגעים לאלימות הכלכלית עד למועד שיקבע בכל דבר הקשור למתן צו אלימות כלכלית, והוראות חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955⁸, יחולו בשנייה המחויבים על הכנתו, אף אם התסקיר התבקש לגבי מי שאינו כלול בחוק האמור.

77. צווים נוספים בית משפט הדין בבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית לפי חוק זה, רשאי לתת גם צו הגנה לפי פרק ב' או צו מניעת הטרדה מאיימת לאדם לפי חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001⁹:

(3) בסעיף 11 לחוק העיקרי, ברישה -

- (א) במקום "דחה בית משפט בקשה למתן צו הגנה" יקראו "דחה בית משפט בקשה למתן צו הגנה או בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית";
- (ב) במקום "להטיל על מי שביקש הגנה" יקראו "להטיל על מי שביקש צו כאמור";

דברי הסבר

בקשה לצו הגנה שלגביה קבע כי היא בקשה קנטרנית, הוצאות לטובת המדינה ולצד שנפגע וכן פיצוי נאות למי שנפגע מהגשת בקשה למתן צו הגנה. מוצע לתקן את החוק ולקבוע כי הסמכות האמורה תחול גם במקרה של תביעה קנטרנית בבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית, וזאת כדי להרחיב מפני הגשת בקשות סרק להוצאת צווי מניעת אלימות כלכלית אשר יכבירו על מערכת בתי המשפט שלא לצורך.

בפסקה (4) מוצע להוסיף פרק שכותרתו "תיקונים עקיפים" ויכלול את הוראות סעיפים 13 עד 15.

מוצע להוסיף את סעיף 13א ולפיו יתוקן סעיף 13א(ב) לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973. סעיף 13א(א) לחוק יחסי ממון האמור קובע את התנאים שלפיהם ייקבע מועד לזכות לאיזון משאבים אף בטרם פקיעת הנישואין. סעיף 13א(ב) לחוק האמור מאפשר הקדמה של המועד האמור בהתקיים נסיבות שונות, ובכלל זה אם ניתן צו הגנה לפי החוק (פסקה 1) בסעיף 13א(ב)). ברומה לכך מוצע לקבוע כי לתקופת תוקפה של הוראת השעה, תתאפשר הקדמה של המועד שבו קמה הזכות לאיזון משאבים גם אם ניתן צו למניעת אלימות כלכלית.

עוד מוצע להוסיף את סעיף 13ב ולפיו יתוקן סעיף 2 לחוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה-2014 (להלן - החוק להסדר התדיינות). מטרתו של החוק להסדר התדיינות היא לסייע לבני זוג ולהורים וילדיהם ליישב סכסוך משפחתי ביניהם בהסכמה ובדרכי

בסעיף 17 מוצע לקבוע כי בית המשפט יהיה רשאי לצורך הליך למתן צו למניעת אלימות כלכלית, לצוות על עובר סוציאלי כמשמעותו בסעיף 3 לחוק להכין תסקיר בכתב על ההיבטים הסוציאליים הנוגעים לאלימות הכלכלית הקשורים למתן צו למניעת אלימות כלכלית.

עובד סוציאלי שהצטווה כאמור יהיה רשאי להשתמש בסמכויות לפי חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955, לצורך הכנת התסקיר אף אם התסקיר התבקש לגבי מי שאינו כלול בחוק האמור, ובכלל זה להיכנס לכל מקום שבו נמצא או עשוי להימצא מי שננטה כלפיו אלימות כלכלית, ולחקור כל אדם שהוא סבור שיש לו ידיעות הנוגעות לעניין.

כמו כן, בסעיף 17 מוצע לאפשר לבית המשפט הדין בבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית, לתת גם צו הגנה בהתאם להוראות החוק או צו מניעת הטרדה מאיימת לאדם בהתאם להוראות חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001, ככל שהוא רואה לנכון. בית המשפט רשאי לתת את כל אחד מהצווים האמורים במסגרת דיון בבקשה למתן צו אלימות כלכלית, ואף אם לבסוף הצו למניעת האלימות הכלכלית עצמו לא ניתן.

לעניין פסקה (3), מוצע לערוך תיקון לסעיף 11 לחוק כך שבתקופת תוקפה של הוראת השעה ייוספו סמכויות לבית המשפט לתת הוצאות ופיצויים בפניית סרק, גם אם מדובר בבקשה למניעת אלימות כלכלית. סעיף 11 לחוק קובע את סמכותו של בית המשפט להטיל במקרה של

⁸ ס"ח התש"י, עמ' 126.

⁹ ס"ח התשס"ב, עמ' 6.

(4) אחרי סעיף 13 לחוק העיקרי יקראו:

"פרק ד': תיקונים עקיפים

- 13 א. בחוק יחסי ממון, בסעיף 5א(ב)(1), אחרי "צו הגנה" יבוא "או צו למניעת אלימות כלכלית".
- 13 ב. בחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה-2014⁹⁰, בסעיף 2, בהגדרה "תובענה בעניין של סכסוך משפחתי", אחרי פסקה (5) יבוא:
- "(6) אלימות כלכלית לפי פרק ב' לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, למעט תובענה לפי פקודת הנויקין [נוסח חדש]."

ד ב ר י ה ס ב ר

מבית המשפט למניעת האלימות הכלכלית. הצורך בתיקון התקנות הוא לאפשר במקרים רחופים להגיש בקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית בלא בקשה ליישוב סכסוך. לצד האמור, לפי תקנה 16(א)(10) לתקנות, קיימת סמכות ליחידת הסיוע להמליץ על קיצור תקופת עיכוב ההליכים הקבועה בחוק להסדר התדיינויות.

ההסדר המוצע מבקש לאזן בין הרובד המיידני אשר עשוי להיות בבקשה לצו למניעת אלימות כלכלית, לבין אלימות מתמשכת שבה אין רובד מיידני יחד עם מתן מענה לחשש שעלול להיות שימוש לרעה בבקשות המוגשות מכוח החוק המוצע לעקיפת המנגנון שנקבע בחוק להסדר התדיינויות.

יובהר כי אין באמור כדי לשנות מהמצב הקיים בנוגע לבקשה למתן צו הגנה, שהוא סעד רחוף מעצם טיבו ומוחרג מהחוק להסדר התדיינויות, וכי אין במוצע כדי להפנות ליחידות הסיוע בקשות ליישוב סכסוך טרם הגשת תובענה נויקית בגין עוולה של אלימות כלכלית בין בני משפחה.

שלום ולצמצם את הצורך בקיום התדיינויות משפטיות, אשר מטיבה עלולה להסלים את הסכסוך בין הצדדים.

לפיכך מוצע לתקן את החוק להסדר התדיינויות כך שבתקופת תוקפה של הוראת השעה, ההגדרה "תובענה בעניין של סכסוך משפחתי" תכלול גם אלימות כלכלית לפי החוק המוצע. משמעות הדבר היא כי כל מי שנכנס בגדרי החוק להסדר התדיינויות (בני זוג, בין הורים או בין הורים לילדיהם הקטינים) יגיש בקשה ליישוב סכסוך טרם הגשת בקשה לצו למניעת אלימות כלכלית. אין באמור כדי להחיל את החוק להסדר התדיינויות על בני משפחה נוספים שבאפשרותם לפנות בבקשה למתן צו למניעת אלימות כלכלית.

בעקבות הגשת בקשה ליישוב סכסוך יופנו הצדדים לפגישת מהות ראשונה ביחידת הסיוע שליד הערבאה השיפוטית. במקביל לתיקון עקיף זה, תיבחן האפשרות לערוך תיקון בתקנות להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ו-2016 (להלן – התקנות), כדי לאפשר במקרים הרחופים והמיידיים אפשרות לקבל סעד

⁹⁰ ס"ח התשע"ה, עמ' 116; התש"ף, עמ' 92.